

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини : Міжнародний документ від 10.12.1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права : Міжнародний документ від 16.12.1966 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043/card6#Public.
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Міжнародний документ від 04.11.1950 р. // Урядовий кур'єр. – 2010. – № 215.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел], 250 тисяч слів. – Київ–Ірпінь : Перун, 2005. – 1728 с.
6. Голосніченко І. П. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник / І. П. Голосніченко, Я. Ю. Кондратьєв. – Київ : Українська академія внутрішніх справ, 1995. – 177 с.
7. Евтихийев И. И. Виды и формы административной деятельности : дис. ... д-ра юрид. наук / Евтихийев Иван Иванович. – М., 1948. – 365 с.
8. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 30. – Ст. 379.
9. Марчук В. П. Словничок юридичних термінів : навч. посіб. / уклад. В. П. Марчук. – К. : МАУП, 2003. – 128 с.
10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – №1. – Ст. 1.
11. Про молодіжні та дитячі громадські організації : Закон України від 01.12.1998 р. № 281-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 1. – Ст. 2.
12. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 13.12.1991 р. № 1977-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 12. – Ст. 165.
13. Про основи соціальної захищеності інвалідів : Закон України від 21.03.1991 р. № 875-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 21. – Ст. 252.

УДК 342.95

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ФІНАНСУВАННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ MODERN CONDITION OF THE FINANCING OF LAW ENFORCEMENT BODIES OF UKRAINE

Руколайніна І.С.,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри адміністративної діяльності ОВС

Харківського національного університету внутрішніх справ

Стаття присвячена висвітленню проблеми розвитку фінансування правоохоронних органів України. Проаналізовано підходи різних вчених щодо визначення шляхів удосконалення цієї проблематики. Автор акцентує увагу на розкритті змісту поняття «фінанси».

Ключові слова: фінанси, фінансове забезпечення, фінансові відносини, матеріально-технічне і фінансове забезпечення органів внутрішніх справ.

Статья посвящена освещению проблемы развития финансирования правоохранительных органов Украины. Проанализированы подходы различных ученых по определению путей усовершенствования этой проблематики. Автор акцентирует внимание на раскрытии содержания понятия «финансы».

Ключевые слова: финансы, финансовое обеспечение, финансовые отношения, материально-техническое и финансовое обеспечение органов внутренних дел.

The article is devoted to coverage of the problem of the financing of law enforcement bodies of Ukraine. Analyzed approaches of different scientists to identify ways of improving this issue. The author focuses on the disclosure of the contents of the notion of the «finances».

Key words: finance, financial security, financial relations, financial and material-technical provision of bodies of internal Affairs.

Постановка проблеми. Матеріально-технічне і фінансове забезпечення органів внутрішніх справ України є важливим внутрішнім базисом успішного розвитку і функціонування системи ОВС України. Належне виконання покладених на ОВС України завдань безпосередньо залежить від кількості та якості спеціальних засобів, зброї, службових приміщень, засобів зв'язку, оргтехніки.

Стан дослідження. Йдеться, зокрема, про методологічне значення концепцій розвитку науки всесвітньо відомих фахівців з адміністративного права та процесу, фінансового права, теорії держави і права, а саме: В. С. Калашника [3], М. С. Ільницького [4; 5], В. М. Плішкіна [6], О. Ю. Синявської [7] та інших, які не тільки розвинули, але й суттєво оновили традиційні наукові уявлення у цій галузі. Тому не буде перебільшенням сказати, що сьогодні без врахування та аналітичного розгляду їх наукового внеску не може обійтись жодна серйозна праця з методології адміністративно-правової науки.

Своєчасність і актуальність **мети** статті є те, що саме ця стаття присвячена визначенню адміністративно-правових засад матеріально-технічного і фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України. Вчені та практики минулого у своїх наукових працях приділяли увагу розгляду теоретичних і методологічних засад матеріально-технічного і фінансового забезпечення органів внутрішніх справ

України, а також питанням, пов'язаним із підвищенням його ефективності. Такі дослідження мають безсумнівну теоретичну і практичну значущість, однак вимоги сьогодення та необхідність подальшого реформування системи органів внутрішніх справ України потребують постійного розвитку зазначеного наукового напрямку.

Виклад основного матеріалу. Поняття «фінанси» походить від французького слова *finance* – готівка, дохід. Цей термін означає систему економічних відносин, які складаються між державою, підприємствами і громадянами щодо привласнення частини національного доходу через механізм оподаткування та його розподілу відповідно до виконуваних державою соціально-економічних функцій.

Конституцією України визначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Для реалізації вищезазначених завдань створено ряд спеціальних правоохоронних органів, до яких відносяться і органи внутрішніх справ України. Органи внутрішніх справ України є складовою частиною системи органів виконавчої влади, які виконують широке коло завдань щодо

забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їх прав і свобод, законних інтересів; запобігання правопорушенням та їх припинення; охорони і забезпечення громадського порядку; виявлення і розкриття злочинів, розшуку осіб, які їх учинили; забезпечення безпеки дорожнього руху; захисту власності від злочинних посягань тощо [2]. Тобто від належного виконання цими органами своїх функцій значною мірою залежить стан правопорядку в державі. За таких умов особливо гостро постають питання щодо обсягів фінансового і матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ, як одних із основних елементів їх життєдіяльності.

Фінансове забезпечення будь-якого суб'єкта господарювання є однією з конкретних форм реалізації фінансових відносин в яких приймає участь даний суб'єкт, тому для з'ясування правового і економічного змісту цієї категорії необхідно визначити зміст таких понять, як «фінанси» та «фінансові відносини».

У тлумачному словнику сучасної української мови поняття «фінанси» означають систему грошових відносин у певній державі, а також сукупність усіх грошових коштів держави [3, с. 901]. Фінанси є складним поняттям, в змісті якого відображається ціла низка відносин (економічних, правових, історичних), пов'язаних з існуванням і розвитком різних соціальних систем. У загальному вигляді фінансування є забезпеченням необхідними фінансовими ресурсами всього господарства країни, регіонів, підприємств, громадян, а також різних програм і видів економічної діяльності. Фінансування здійснюється з власних, внутрішніх і зовнішніх джерел, у вигляді асигнувань із засобів бюджету, кредитних засобів, іноземної допомоги, внесків інших осіб [4, с. 155].

Щодо фінансових відносин, то ця категорія відносин є органічною складовою економічних відносин, яка виражає взаємодію і зв'язки у грошовій формі суб'єктів економічної системи на різних рівнях. Насамперед виокремлюють три категорії економічних суб'єктів: держава; підприємства і підприємці; населення. Між ними розвиваються фінансові зв'язки, що виявляються як фінансово-грошові потоки. Державними фінансами вважаються кошти, якими в Україні розпоряджаються державні, республіканські (Автономної Республіки Крим) та місцеві органи. Фінанси підприємств і підприємців використовуються для виробничо-підприємницької господарської діяльності. Фінанси населення – це особисті кошти сім'ї та окремих громадян.

Таким чином, можна констатувати, що фінансове забезпечення органів внутрішніх справ України – це діяльність, яка здійснюється в межах фінансової системи держави у всіх її проявах та є формою участі в розподілі грошових коштів шляхом отримання фінансових ресурсів із метою наділення ОВС відповідними матеріально-технічними ресурсами [5, с. 13]. Крім того, слід відзначити, що органи внутрішніх справ України є юридичними особами і в цій якості у межах чинного законодавства України самостійно організовують товарно-грошову діяльність щодо фінансового та матеріально-технічного забезпечення.

Отже, під матеріально-технічним та фінансовим забезпеченням органів внутрішніх справ слід розуміти систему товарно-грошових і господарських відносин, які виникають між органами внутрішніх справ і їх підрозділами, з одного боку, й органами влади, підприємствами, організаціями та установами, з іншого боку, в процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів (сировина, паливо, обладнання, речове майно, матеріали, зброя та боєприпаси); виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізацію фондів комісійного й роздрібного продажу продуктів та засобів виробництва; подання матеріально-технічної допомоги та фінансування їх діяльності [6, с. 325].

Сучасний стан фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України залиша-

ється вкрай обмеженим. Так, нестача спеціальної техніки не дозволяє швидко отримати необхідну інформацію щодо осіб, що скоїли злочини, підозрюваних в їх скоєнні, знайти свідків й тому подібне. Низька мобільність служб пов'язана з нестачею автотранспорту, запасних частин та паливно-мастильних матеріалів до нього. Відсутність необхідної кількості спецзасобів та зброї, брак службових приміщень, засобів зв'язку, оргтехніки тощо не дозволяють діяти ефективно. Негативно впливає на результати роботи органів внутрішніх справ також невирішеність соціально-побутових питань: низька заробітна плата, погані житлові умови, неможливість отримати санаторно-курортне лікування, погана організація відпочинку та дозвілля тощо. Все це в сукупності сприяє скоєнню порушень дисципліни та законності персоналом органів внутрішніх справ, призводить до корупції та хабарництва, що не тільки заважає виконанню покладених на органи внутрішніх справ завдань, але й підірвує авторитет цих органів в очах населення [7, с. 72].

Згідно зі ст. 24 Закону України «Про міліцію» [2], фінансування і матеріально-технічне забезпечення міліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, коштів, які надходять на підставі договорів від міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Як відомо, у Державному бюджеті на 2011 рік для Міністерства внутрішніх справ України передбачено видатки загального фонду у сумі 9 845 964, 2 тис. грн., зокрема на оплату праці – 6 835 030, 8 тис. грн., на забезпечення захисту прав і свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорону громадського порядку – 7 420 148,6 тис. грн., на медичне забезпечення працівників, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ – 290 135, 2 тис. грн., на підготовку кадрів для органів внутрішніх справ вищими закладами освіти III і IV рівнів акредитації – 394 517, 1 тис. грн. тощо. Видатки розвитку на будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ становлять – 40 500, 0 тис. грн. [8].

На жаль, передбачена державним бюджетом сума далеко не відповідає реальним потребам правоохоронного відомства, які приблизно сягають 32 млрд. гривень. Обмежене фінансування Міністерства внутрішніх справ України не є новиною. Реалії сьогодення такі, що розраховувати на 100-відсоткове задоволення запитів органів внутрішніх справ просто неможливо. Звичайно, видатки на утримання МВС України щороку зростають, але вони у кілька разів менші за фактичні потреби.

За рахунок коштів загального фонду державного бюджету на 2012 рік Державним казначейством України були відкриті асигнування у сумі 7460,1 млн. грн., або 97,6% від планових призначень на рік, з них на оплату праці – 4 915,6 млн. грн. (97,5%), виплату одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) або інвалідності працівника міліції – 40,6 млн. грн. (100%), продукти харчування та медикаменти – 125 млн. грн. (100%), оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 222,9 млн. грн. (100%), послуги зв'язку – 38,5 млн. грн. (94,2%), відрядження – 21,9 млн. грн. (97,6%), будівництво житла – 35,8 млн. грн. (68,9%), будівництво, капітальний ремонт та реконструкцію спеціальних об'єктів – 8,6 млн. грн. (28,6%) [9].

Законами України «Про внесення змін до Державного бюджету на 2012 рік» для МВС збільшені видатки на 12,6 млн. грн. для підвищення оплати праці працівникам за третім етапом єдиної тарифної сітки та на 160 млн. грн. для виплати одноразової грошової допомоги при звільненні працівників міліції [9]. Разом з цим слід зазначити, що у Наказ Міністерства внутрішніх справ від 7 березня 2012 року № 192 «Про заходи щодо економії бюджетних ко-

штів» оплати праці МВС України був одним з найнижчих серед правоохоронних органів країни та складає 50% від потреби, що в значній мірі впливало на рівень грошового забезпечення працівників міліції [10].

У Державному бюджеті на 2012 рік для Міністерства внутрішніх справ України видатки загального фонду склали – 8 365 762,3 тис. грн., зокрема на оплату праці – 6 053 633,0 тис. грн., на забезпечення захисту прав і свобод громадян, суспільства і держави від протиправних посягань, охорону громадського порядку та проведення досліджень (експертиз) Експертною службою МВС України – 6 472 549,1 тис. грн., на виплату одноразової грошової допомоги при звільненні зі служби за рахунок надходжень від сплати адміністративних штрафів у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху – 500 000 тис. грн., на підготовку кадрів для органів внутрішніх справ вищими закладами

освіти III і IV рівнів акредитації – 277 961,6 тис. грн., на медичне забезпечення працівників, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ та військовослужбовців внутрішніх військ – 227 190,0 тис. грн.. Щодо видатків на розвиток будівництва (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, то коштів даним бюджетом передбачено не було [9].

Висновки. З вищевикладеного можна констатувати, що видатки на утримання Міністерства внутрішніх справ України щороку зростають, однак кількість виділених коштів та ресурсів не можуть повністю задовольнити усі потреби органів внутрішніх справ. На сьогоднішній день вкрай важливим залишається питання збільшення фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ як найважливіших елементів їх життєдіяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конституція України / Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Закон України «Про міліцію» / Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 4. – Ст. 20.
3. Тлумачний словник сучасної української мови: Загальноживана лексика: Близько 60000 слів / За заг. ред. проф. В. С. Калашника. – Х. : ФОП Співак Т. К., 2009. – 960 с.
4. Ільницький М. С. Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України / М. С. Ільницький // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 222–230.
5. Ільницький М. С. Адміністративно-правове регулювання фінансового забезпечення та матеріально-технічного постачання органів внутрішніх справ України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / М. С. Ільницький. – Ірпінь, 2009. – 19 с.
6. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ : підручник / За ред. канд. юрид. наук Ю. Ф. Кравченка. – К. : Національна академія внутрішніх справ України, 1999. – 702 с.
7. Синявська О. Ю. Удосконалення нормативного регулювання фінансового забезпечення органів внутрішніх справ України як чинних їх життєдіяльності / О. Ю. Синявська // Науково-практичний журнал Наше право. – 2003. – № 4. – С. 101–103.
8. Закон України «Про Державний бюджет України на 2011 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2154-17>.
9. Закон України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/4282-17.
10. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 7 березня 2012 року № 192 про «Про заходи щодо економії бюджетних коштів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://document.ua/pro-zahodi-shodo-byudzhethnih-koshtiv...>

УДК 351.26

ОЗНАКИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ SIGNS OF ADMINISTRATIVE LIABILITY OF LEGAL PERSONS

Русецький А.А.,

викладач кафедри адміністративного, кримінального права та процесу
Міжнародного університету бізнесу і права

У статті розглянуто загальнотеоретичне розуміння категорії «ознака» («властивість»), проведено аналіз наукових поглядів щодо змісту кола основних ознак юридичної відповідальності взагалі та адміністративної зокрема. Проведено класифікацію головних ознак адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Ключові слова: ознака, властивість, юридична відповідальність, адміністративна відповідальність, юридична особа.

В статье рассмотрено общетеоретическое понимание категории «признак» («свойство»), проведен анализ научных взглядов относительно содержания круга основных признаков юридической ответственности вообще и административной в частности. Проведена классификация главных признаков административной ответственности юридических лиц.

Ключевые слова: признак, свойство, юридическая ответственность, административная ответственность, юридическое лицо.

The article deals with general theoretical understanding of the category «sign» («property»), an analysis of scientific views regarding the content spectrum characteristics of legal responsibility in general and administrative in particular. Classification of the main features of the administrative liability of legal persons.

Key words: sign, property, legal liability, administrative liability entity.

Хоча основний нормативно-правовий акт у сфері адміністративної відповідальності – Кодекс України про адміністративні правопорушення – і не відносить юридичних осіб до кола суб'єктів адміністративної відповідальності, реалії сучасного життя, а також світовий досвід у цій сфері вимагають визнання юридичних осіб повноцінними суб'єктами адміністративних правопорушень та, відповідно, адміністративно-правової відповідальності.

Необхідність включення юридичних осіб до кола суб'єктів адміністративної відповідальності на рівні із фізичними особами, в тому числі службовими та посадовими особами, висловлюється рядом правників, як то:

В. Б. Авер'яновим, Ю. П. Битяком, Д. М. Бахрахом, Д. М. Лук'янцем, І. П. Голоснічком, І. В. Назаровим та іншими. Втім все ж таки дане проблемне питання є досить новим для вітчизняного правознавства та національного законодавства, та потребує більш ґрунтовного і глибокого вивчення. Зокрема детальнішого наукового опрацювання вимагають ознаки адміністративної відповідальності юридичних осіб, у яких відображається специфіка суб'єктивного складу адміністративної відповідальності та особливості застосування санкцій до таких суб'єктів.

У зв'язку із цим метою даної статті є: дослідити ознаки та види адміністративної відповідальності юридичних